

POSTANOWIENIE

Dnia 13 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania I. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
z udziałem I. S.
o składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 kwietnia 2022 r.,
zażalenia odwołującej się spółki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 maja 2021 r., sygn. akt III AUa (...),

1) oddała zażalenie,

**2) zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) postanowieniem z dnia 18 maja 2021 r. ustalił wartość przedmiotu kasacyjnego na kwotę 569,22 zł oraz odrzucił skargę kasacyjną wniesioną przez odwołującą się I. Sp. z o.o. w G. od postanowienia tego Sądu z dnia 5 listopada 2020 r.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że postanowieniem z dnia 5 listopada 2020 r. oddalił zażalenie odwołującej się na postanowienie Sądu Okręgowego w G. z dnia

20 marca 2020 r. w przedmiocie odrzucenia odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 19 sierpnia 2019 r. Odwołująca się złożyła zaś skargę kasacyjną od tego postanowienia z wnioskiem o wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia.

Sąd drugiej instancji przypomniał w związku z tym, że skarga kasacyjna - jako szczególny środek zaskarżenia wnoszony poza tokiem instancji od prawomocnych orzeczeń - musi spełniać określone ustawowo wymagania, które określają jej dopuszczalność. Takie wymaganie statuuje między innymi art. 398² § 1 k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie, wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie jednolicie przyjmuje przy tym, że w sprawie dotyczącej wymiaru i poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego w określonej kwocie dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy, w myśl art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., od wartości przedmiotu zaskarżenia, bowiem nie jest to sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Sąd Apelacyjny przypomniał również, że odwołująca się wniosła w jednym piśmie procesowym odwołania od 108 decyzji wydanych przez organ rentowy, wskazując wartość przedmiotu sporu na kwotę 333.987 zł (suma wartości przedmiotu sporu zaskarżonych decyzji). Organ rentowy rozdzielił zaś odwołania i przekazał je Sądowi do rozpoznania. W odpowiedzi na odwołanie od każdej z zaskarżonych decyzji oznaczył wartość przedmiotu sporu. W sprawie z odwołania od decyzji z dnia 19 sierpnia 2019 r. nr (...), prowadzonej przez Sąd Okręgowy w G. pod sygn. akt VII U (...), wartość przedmiotu sporu została określona przez organ rentowy na kwotę 569,22 zł. W sprawie tej płatnik składek nie zakwestionował tytułu do objęcia zainteresowanych ubezpieczeniem społecznym, lecz jedynie podstawę wymiaru należnych składek na to ubezpieczenie za zainteresowanego I. S.. Stąd wartość przedmiotu zaskarżenia określa się dla konkretnej sprawy indywidualnego

ubezpieczonego. To z tego stosunku ubezpieczenia społecznego wynika bowiem sprawa, której przedmiot wyznacza decyzja organu rentowego. Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 168) uznał z kolei, że w razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (art. 19 § 2 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.). Dlatego wartością przedmiotu sporu i zaskarżenia jest wartość niezapłaconych składek indywidualnie za każdego pracownika. Tym samym wniesienie odwołań od odrębnie wydanych indywidualnych decyzji składkowych powoduje wszczęcie odrębnych spraw odwoławczych, które zawsze wymagają określenia osobnych wartości przedmiotów sporu i zaskarżenia.

Sumując powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny uznał, że skoro niniejsza sprawa dotyczyła ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, to jest sprawą majątkową. Wartość przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego ustalona przez Sąd Apelacyjny w stosunku do zainteresowanego I. S. wynosiła natomiast 569,22 zł (pkt 1 sentencji), a zatem nie przekraczała 10.000 zł.

Odwołująca się I. Sp. z o.o. w G. wniosła do Sądu Najwyższego zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 18 maja 2021 r. w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej (tj. w zakresie punktu 2 tego postanowienia), zarzucając mu: 1) naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 397 § 3 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 2 k.p.c. oraz 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 397 § 3 k.p.c. w związku z art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 174 § 2 k.p.c., przez nieuwzględnienie zgłoszonego w zażaleniu zarzutu nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym w G. i procedowanie sprawy z udziałem spółki I. Sp. z o.o. oraz bez udziału płatnika po dniu 2 stycznia 2020 r., co w konsekwencji doprowadziło do nieważności postępowania przez sądem pierwszej instancji; 2) naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c., przez odrzucenie skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie, podczas gdy sprawa dotyczy objęcia obowiązkiem

ubezpieczenia społecznego, a nadto wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie przekracza kwotę 10.000,00 zł.

Powołując się na tak sformułowane zarzuty, żaląca się wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej oraz poprzedzającego go postanowienia o oddaleniu zażalenia oraz postanowienia o odrzuceniu odwołania, zniesienie postępowania w zakresie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, względnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

Jednocześnie żaląca się wniosła o zmianę, w trybie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c., punktu 1 zaskarżonego postanowienia, przez jego uchylenie, względnie ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 388.798 zł, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz żalącej się zwrotu kosztów niniejszego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznawane w niniejszym postępowaniu zażalenie nie jest uzasadnione

Zostało ono oparte na dwóch założeniach. Według pierwszego z nich w sprawie zachodzi nieważność postępowania, drugie natomiast neguje odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na rodzaj sprawy i wartość przedmiotu zaskarżenia. W obu przypadkach argumenty zażalenia są jednak nietrafne.

Co do pierwszego z przyjętych przez żalącą się założeń Sąd Najwyższy stwierdza (analogicznie jak we wcześniej wydanych postanowieniach w sprawach: II UZ 28/21, II UZ 39/21, II UZ 53/21 oraz II UZ 63/21), że faktycznie, jeżeli postępowanie toczyło się z udziałem strony, która utraciła byt prawny (na przykład wskutek połączenia spółek prawa handlowego), to przy rozpoznaniu skargi kasacyjnej mogłoby podlegać ocenie, czy postępowanie w sprawie dotknięte jest nieważnością z art. 379 pkt 2 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II PK 363/09, LEX nr 603829). Nieważność postępowania w fazie wydania postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej - w aspekcie udziału stron

posiadających zdolność prawną (sądową) i procesową - należy jednakże oceniać w odniesieniu do udziału stron objętych tym postępowaniem i uwzględnianych w zaskarżonym postanowieniu. Taki problem prawny podlega analizie w ocenie zasadności rozpoznawanego zażalenia. W zaskarżonym postanowieniu o odrzuceniu skargi kasacyjnej występowała już I. Spółka z o.o. z siedzibą w G., czyli podmiot (strona będąca płatnikiem składek składająca rozpatrywane zażalenie) niewątpliwie posiadający zdolność sądową i procesową. Naruszenie przepisów procedury we wcześniejszej fazie postępowania mogłoby zaś powodować uwzględnienie zażalenia tylko wtedy, gdyby w sposób istotny wpłynęło na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej z uwagi na zbyt niską wartość przedmiotu zaskarżenia (sytuacja analogiczna do nieważności postępowania w pierwszej instancji ocenianej w postępowaniu kasacyjnym; por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998 nr 5, poz. 81 i z dnia 10 lutego 1998 r., II CKN 600/97, OSP 1999 nr 3, poz. 58, z glosą W. Broniewicza oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 listopada 2006 r., II CSK 177/06, LEX nr 445245; z dnia 24 maja 2007 r., V CSK 62/07, LEX nr 442605 i z dnia 23 lipca 2008 r., I UK 70/08, LEX nr 818577). W postępowaniu zażaleniowym stosuje się bowiem odpowiednio art. 398¹⁴ k.p.c. (w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.), a więc zażalenie podlega oddaleniu, gdy zaskarżone postanowienie odpowiada prawu. Oznacza to, że zarzut dotyczący nieważności postępowania w fazie przed wydaniem zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej może prowadzić do uchylenia tego postanowienia wtedy, gdy nietrafna jest dokonana w tym postanowieniu ocena co do dopuszczalności tej skargi.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy, niezależnie od trafności zastosowania przez organ rentowy art. 8 ust. 2a ustawy systemowej oraz ocen Sądów orzekających w tym zakresie, nie było wątpliwości co do podlegania zainteresowanego ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu (pozostawaniu w zatrudnieniu pracowniczym). Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (podzielanego przez skład orzekający), sprawa, w której adresat decyzji organu rentowego wymierzającej składki na ubezpieczenia społeczne zaprzecza, że jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, jest sprawą dotyczącą składek

na ubezpieczenia społeczne, a nie sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.). Wartość przedmiotu zaskarżenia w takiej sprawie równa jest różnicy pomiędzy składką należną i wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres - art. 22 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UZ 7/14, LEX nr 1500663; z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, OSNP 2017 nr 3, poz. 34; z dnia 20 kwietnia 2016 r., II UZ 1/16, LEX nr 2054096; z dnia 11 sierpnia 2016 r., II UZ 32/16, LEX nr 2113370 oraz z dnia 29 listopada 2016 r., II UZ 49/16, LEX nr 2202501 i II UZ 50/16, LEX nr 2191457).

Wymaga też podkreślenia, że sprawie o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.) określa się odrębnie względem każdego ubezpieczonego (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14, OSNP 2014 nr 12, poz. 168 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 czerwca 2010 r., I UZ 107/10, LEX nr 1554382; z dnia 18 maja 2010 r., I UZ 29/10, LEX nr 1620501 oraz z dnia 26 czerwca 2012 r., II UK 290/11, OSNP 2013 nr 13-14, poz. 161). W sprawach, w których dopuszczalność skargi kasacyjnej jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia, sąd uprawniony jest do jej badania i oznaczenia prawidłowej wysokości. Brak formalnego sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji (zażaleniu) nie eliminuje możliwości weryfikacji tej wartości (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 stycznia 2017 r., I CZ 105/16, LEX nr 2224601; z dnia 8 grudnia 2016 r., I CZ 97/16, LEX nr 2188616 oraz z dnia 6 marca 2018 r., I UZ 119/17, LEX nr 6456371). Uprawnionym sposobem weryfikacji jest także zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2011 r., II UZ 20/11, LEX nr 1068051).

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

